

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ ให้แก่เด็กอนุบาลของครูในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ ให้แก่เด็กอนุบาลของครู จำแนกตามระดับการศึกษาสาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนของครู

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี
2. ครูอนุบาลที่ศึกษานสาขาวิชาต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่ศึกษานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยกับครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษานสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
3. ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับ 6 ปีขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูอนุบาลที่สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้ง 24 เขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,730 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) การสุ่มตัวอย่าง ประชากรใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรของ โรเบิร์ต วี. เครซี และ เคย์ เล่ ดับเบิลยู. มอร์แกน (Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan) โดยมีความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เมื่อเทียบจากตารางดังกล่าวได้ตัวอย่างประชากรที่เป็น ครูอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 317 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามครูเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล มีค่าความเที่ยง 0.89 แบบสอบถามครูนี้แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับการสร้างเสริมของครูอนุบาลในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล จำนวน 86 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 317 ฉบับไปใช้กับครูอนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากร ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 290 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.48

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลตามการรับรู้ของตนเอง โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลจำแนกตามระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอน โดยทดสอบค่าที (t-test)

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ในรูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ครูอนุบาลซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรจำนวน 317 คนได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 290 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.48 เป็นเพศหญิงเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 99.66 มีเพศชายเพียงคนเดียว ครูจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51.38 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี และจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.10 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป วุฒิต่างการศึกษา จำนวนผู้ที่จบปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือมีปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 51.38 เป็นครูอนุบาลที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.62

ซึ่งจะมีวุฒิ บ.กศ.สูง หรือ พ.ม. จำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18.28 ในด้าน
พื้นฐานการศึกษาพบว่าครูอนุบาลส่วนใหญ่มักคิดเป็นร้อยละ 68.62 จบการศึกษาใน
สาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีเพียงร้อยละ 31.38 ที่จบการศึกษาใน
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหรือการอนุบาลศึกษา ในด้านประสบการณ์ในการสอน
ครูอนุบาลส่วนใหญ่มักคิดเป็นร้อยละ 63.45 มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป
ชั้นเรียนที่ครูอนุบาลเป็นครูประจำชั้นอยู่พบว่าจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.21
ครูอนุบาลต้องสอนคนเดียว มีเพียงร้อยละ 33.79 ที่มีพี่เลี้ยงช่วยดูแลเด็กในชั้นเรียน
ที่ครูอนุบาลเป็นครูประจำชั้นอยู่

1.2 ครูอนุบาลส่วนใหญ่มักคิดเป็นร้อยละ 92.76 เข้ารับการอบรม
หรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โดยเข้ารับการ
อบรมคนละ 2 หรือ 3 ครั้ง เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.72 รองลงมา
คิดเป็นร้อยละ 20.01 เข้ารับการอบรม 1 ครั้ง และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 1.03
เข้ารับการอบรม 8 ครั้ง ส่วนครูอนุบาลที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย มีจำนวน 21
คนคิดเป็นร้อยละ 7.24

1.3 หน่วยงานที่ทำให้การอบรมแก่ครูอนุบาลได้แก่

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย
3. ชมรมไทย-อิสราเอล
4. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
6. สหพันธ์โรงเรียนราษฎร์

ฯลฯ

หน่วยงานที่ครูอนุบาลเข้ารับการอบรมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 77.93 ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 45.52 คือสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย และจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.79 เข้ารับการอบรมที่สหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ ทั้งนี้เป็นเพราะครูอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่สังกัดเป็นส่วนมาก

1.4 หนังสือแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลหรือคู่มือครูอนุบาลที่ครูอนุบาลใช้ เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.28 ได้แก่หนังสือแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โครงการอนุบาล 3 ปี รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 56.55 ใช้ หนังสือแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โครงการอนุบาล 3 ปี และ หนังสือคู่มือครูอนุบาลของรองศาสตราจารย์ลัดดา นิลละมณี และจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.76 ใช้หนังสือแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.5 การจัดห้องเรียนของครูอนุบาล ครูอนุบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 46.55 จัดห้องเรียนโดยตั้งโต๊ะเก้าอี้นักเรียนเป็นแถวตอนลึก หน้าชั้นมีกระดานดำหรือกระดานขาว (White Board) บนกระดานอาจมีเลข 1-20 ข้างกระดานทั้ง 2 ด้านอาจมีแผนภูมิรูป ก.ไก่ ถึง ฮ.นกยูง A-Z หรืออื่นๆ รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 43.55 ครูอนุบาลจัดห้องเรียนชั้นอนุบาลแบบศูนย์การเรียน กล่าวคือ มีมุมต่างๆ สำหรับให้เด็กทำกิจกรรมอิสระรอบๆ ห้อง เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมดนตรี มุมหนังสือ ฯลฯ ที่วางกลางห้องเรียนอาจจัดเป็นโต๊ะเครื่องเล่นสัมผัส หรือทำกิจกรรมศิลปะ วาด ระบายสี ปั้น ฯลฯ กิจกรรมเตรียมความพร้อมทางภาษา และคณิตศาสตร์ หรืออื่นๆ บริเวณหน้าชั้นอาจใช้เป็นทำกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กนั่งล้อมวง เป็นรูปครึ่งวงกลมบนเก้าอี้หรือนั่งบนพื้น ส่วนครูอนุบาลอีกจำนวนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 10.00 จัดห้องเรียนแบบผสม 2 แบบข้างต้น คือ จัดโต๊ะเก้าอี้ นักเรียนเป็นแถวตอนลึก และจัดมุมต่างๆ สำหรับให้เด็กทำกิจกรรมอิสระรอบๆ ห้อง

2. การสร้างเสริม ลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครู
อนุบาลตามการรับรู้ของตนเอง

2.1 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก
ด้านความเอื้อเพื่อเพื่อน

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้
ให้แก่เด็กอนุบาลที่อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของการสร้างเสริมสูงได้แก่ ครู
แสดงความพอใจด้วยการยิ้มหรือการพูดคุยชมเชยเด็กที่มีน้ำใจเอื้อเพื่อเพื่อน รองลง
มาคือ ครูคอยดูแลและสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะเล่น เมื่อพบว่าเด็กรังแกกัน หวง
ของเล่นหรือเครื่องเล่นสนามไว้คนเดียวไม่ยอมให้เพื่อนเล่นด้วย ฯลฯ ครูจะเข้าไป
ตักเตือนและสอนมารยาทในการเล่นที่เด็กจะต้องให้โอกาสเพื่อนๆ ได้เล่นบ้างโดย
การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเล่น ฯลฯ และครูคอยดูแลให้เด็กปฏิบัติตาม และครู
สนทนากับเด็กก่อนอนุญาตให้เด็กเล่นที่สนามเด็กเล่นหรือสนาม (ระเบียงห้องใต้
ชายคา ฯลฯ) เกี่ยวกับการปฏิบัติในการเล่นกับเพื่อน เช่น ควรแบ่งปันผลัด
เปลี่ยนไม้แข่งกันเล่น ไม้รังแกกัน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 นี้เป็นกิจกรรมที่ครูไม่
ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบ ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็ก ซึ่งปฏิบัติอยู่ในระดับ
มาก แต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา จะเป็นกิจกรรมที่ครูต้องเตรียมอุปกรณ์และของเล่น
ประกอบในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมศิลปะ การเล่านิทาน เกมการศึกษา
เกมการเล่น การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ การสอนร้องเพลง การสอนท่องคำ
คล้องจอง ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลจัดเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่น
ให้แก่เด็ก ด้านความเอื้อเพื่อเพื่อน ซึ่งครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ระดับน้อยมีเพียง 2
กิจกรรมเท่านั้น คือ ครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ หรือเหตุการณ์
ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเอื้อเพื่อเพื่อนมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟัง สนทนาซักถามและ
ซักชวนให้เด็กนำไปปฏิบัติ และครูขีดหุ่นจากหนังสือนิทานหรือเรื่องที่ครูแต่งขึ้นเนื้อ
เรื่องเกี่ยวกับความเอื้อเพื่อเพื่อนแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวที่ขีดหุ่นและ
ซักชวนให้เด็กนำไปปฏิบัติ ส่วนการปฏิบัติในระดับมากที่สุดไม่มี

2.2 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ด้านความมีระเบียบวินัยเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้ให้แก่เด็กอนุบาล อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของการสร้างเสริมสูง ได้แก่ ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับระเบียบของห้องเรียน เช่น เมื่อลุกจากเก้าอี้ควรเลื่อนเก็บเก้าอี้โต๊ะ ขณะเล่นไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่นำของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ออกจากมุมหรือศูนย์การเรียนหรือโต๊ะกิจกรรมก่อนได้รับอนุญาตจากครู รองลงมาคือเมื่อเด็กปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงขณะเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ครูจะแสดงความพอใจด้วยการยิ้มกล่าวคำชมเชยเพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้เด็กอื่นๆ ในห้องเรียนปฏิบัติตาม และครูอนุบาลมีการสร้างเสริมในระดับมากลำดับต่อมา คือ ครูชักชวนเด็กเก็บเครื่องใช้ส่วนตัวให้เรียบร้อยตามที่จัดไว้ ช่วยครูจัดวัสดุอุปกรณ์และของเล่นในห้องเรียนให้เป็นระเบียบและถูกที่ตามมุมหรือที่ที่ควรไว้ และชมเชยเด็กเพื่อเป็นกำลังใจและจูงใจให้เด็กปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ส่วนกิจกรรมการเล่นที่ต้องจัดเตรียมอุปกรณ์และของเล่นประกอบให้เหมาะสมในแต่ละกิจกรรมซึ่งครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ กิจกรรมศิลปะ การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียน เกมการศึกษา การเล่านิทาน เกมการเล่น การสอนร้องเพลง การสอนท่องคำคล้องจอง และการขีดหุ่น ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลปฏิบัติในระดับน้อย คือ ครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ หรือเหตุการณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกามาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟังสนทนาซักถามและชักชวนให้เด็กปฏิบัติตาม และครูแนะนำระเบียบหรือข้อตกลงเกี่ยวกับกิจกรรมเล่นนี้ เช่น ก่อนเล่นเด็กต้องสวมเสื้อกันน้ำ ไม่สาดน้ำใส่เพื่อนหรือเทลงพื้น เมื่อเลิกเล่นต้องถอดเสื้อกันน้ำแขวนไว้ที่เดิมเก็บอุปกรณ์ที่นำมาเล่นให้เรียบร้อย ส่วนการปฏิบัติในระดับมากที่สุดไม่มี

2.3 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ด้านความรับผิดชอบ

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้ให้แก่เด็ก อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยของการสร้างเสริมสูง ได้แก่ ครูสนทนากับเด็กยกย่องชมเชยเด็กที่มีความรับผิดชอบ เช่น เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวได้เองและ

ถูกต้องตามที่จัดทำให้ เล่นแล้วเก็บของเล่น ทักษะกิจกรรมได้สำเร็จโดยไม่ละทิ้ง ฯลฯ เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ปฏิบัติตาม รองลงมาได้แก่ครู เตือนและชักชวนให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อย เมื่อเลิกเล่นหรือหมดเวลา เล่น ทักษะเกมที่เด็กเลือกให้สำเร็จแล้วจึงเล่นหรือทำกิจกรรมอื่นได้ และลำดับ ต่อมาคือ ครูสนทนากับเด็กก่อนอนุญาตให้เล่นเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่เด็กพึงปฏิบัติ เช่น เลิกเล่นเมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาเก็บอุปกรณ์ประกอบการเล่น (ถ้ามี) ล้างมือ ทำความสะอาดร่างกาย เดินเข้าห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ ฯลฯ ส่วนการสร้าง เสริมซึ่ง เป็นกิจกรรมที่ต้องเตรียมอุปกรณ์และของเล่นให้เหมาะสมแต่ละกิจกรรม ครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่การสอนร้องเพลง กิจกรรมศิลปะ การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ การเล่านิทาน เกมการเล่น การสอนท่องคำคล้องจองและการขีดหุ่น ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่สร้างเสริมลักษณะนิสัย ในการเล่นให้แก่เด็กที่ครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีเพียง 2 กิจกรรมเท่านั้น คือ ครูฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบโดยจัดเวลาให้เด็กปฏิบัติ เช่น รดน้ำต้นไม้ ให้ อาหารสัตว์ จัดโต๊ะอาหาร (วางช้อนส้อม แก้วน้ำ ตามจำนวนเด็กในชั้นเรียน) หรือหน้าที่อื่นๆ ตามความสามารถที่เด็กจะทำได้ให้เด็กเลือกงานตามความพอใจ และครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ หรือเหตุการณ์เกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฯ ฟังแล้วซักถามและชักชวนให้เด็กนำไปปฏิบัติ ส่วนการปฏิบัติในระดับมากที่สุดไม่มี

2.4 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้ ให้แก่เด็กอนุบาล ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูฝึกให้เด็กพูดคำสุภาพ เช่น ครับ ค่ะ ฯลฯ และคำที่ควรใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น สวัสดี ขอโทษ ขอคุณ ขอโทษ ฯลฯ พร้อมทั้งซักถามให้เด็กได้ตอบ และรองลงมาคือ ครูสนทนากับเด็กชมเชยเด็กที่มีกิริยา วาจาสุภาพอ่อนหวาน เพื่อให้กำลังใจแก่เด็กและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ปฏิบัติตาม และการสร้างเสริมของครูอนุบาลในระดับมาก คือ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง โดยใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนหวานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลต้องจัดเตรียม อุปกรณ์และของเล่นให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

แต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ กิจกรรมศิลปะ การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ให้
เด็กได้เล่นอย่างอิสระ การสอนร้องเพลง การเล่านิทาน การสอนท่องคำคล้องจอง
เกมการเล่น และการขีดหุ่นตามลำดับ ส่วนการสร้างเสริมของครูอนุบาลที่ปฏิบัติงาน
ระดับน้อยมีเพียงข้อเดียว คือ ครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ หรือ
เหตุการณ์เกี่ยวกับการประกวดมารยาทหรือการมีวาจาไพเราะอ่อนหวานมาอ่านหรือ
เล่าให้เด็กๆ ฟัง แล้วสนทนากับเด็ก ชักถามให้เด็กแสดงความคิดเห็นและชักชวนให้
เด็กเห็นคุณค่าของการมีวาจาไพเราะอ่อนหวานและนำไปปฏิบัติ

2.5 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก
ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้
ให้แก่เด็ก ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูคอยดูแลเด็กๆ ขณะเล่นเครื่องเล่นสนาม
เมื่อพบว่าเด็กเล่นไม่ถูกวิธี หรืออาจเกิดอันตรายจากการเล่น ครูจะเข้าไปตักเตือน
และแนะนำวิธีเล่น มารยาทในการเล่นแก่เด็กอีกครั้ง พร้อมทั้งดูแลให้เด็กเล่นอย่าง
ถูกวิธีและมีมารยาทในการเล่น รู้จักรอคอย ผลัดเปลี่ยนกันเล่น การสร้างเสริมของ
ครูอนุบาลในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของการสร้างเสริมสูง ได้แก่ ครูสังเกตเด็ก
ขณะเล่นหรือทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ เกี่ยวกับวิธีเล่น การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ถ้าพบว่า
เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความประมาท หรือไม่ถูกวิธีและอาจเกิดอันตราย
ครูจะเข้าไปตักเตือนแนะนำให้เล่นหรือใช้อุปกรณ์อย่างถูกวิธีทันทีและดูแลให้เด็ก
ปฏิบัติตาม รองลงมาคือครูอธิบายวิธีเล่นเครื่องเล่นสนามแต่ละชนิดเช่น ซิงช้า ไม้สไลด์
 ฯลฯ โดยให้เด็กสาธิตการเล่นที่ถูกวิธีและปลอดภัยให้เด็กๆ ดู ก่อนอนุญาตให้เด็ก
เล่นตามความพอใจ ส่วนการสร้างเสริมซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องจัดอุปกรณ์และของเล่น
ประกอบ ซึ่งครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ กิจกรรม
ศิลปะ การเล่านิทาน การสอนร้องเพลง การสอนท่องคำคล้องจอง การเล่นเกม
และการขีดหุ่นตามลำดับ ส่วนการสร้างเสริมของครูอนุบาลที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
มีเพียงกิจกรรมเดียว ได้แก่ ครูขีดหุ่นจากหนังสือนิทานหรือเรื่องที่ครูแต่งขึ้นเนื้อเรื่อง
เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในการเล่น แล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวที่
ขีดหุ่น และครูแนะนำให้เด็กรู้จักระมัดระวังขณะเล่น

2.6 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

พบว่าครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นด้านนี้ให้แก่เด็กที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยของการสร้างเสริมสูง ได้แก่ ครูแสดงความพอใจ ชมเชยเด็กที่คิดตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เอง เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ปฏิบัติตาม รองลงมาคือ ครูคอยดูแลสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะเล่นเกี่ยวกับการตัดสินใจและการแก้ปัญหในการเล่น ถ้าพบว่าเด็กไม่สามารถตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้เอง ครูจะเข้าไปซักถามและแนะนำให้เด็กคิดเพื่อตัดสินใจหรือแก้ปัญหานั้น ลำดับต่อมาคือ ครูให้เด็กเล่นอย่างอิสระหรือเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความพอใจโดยครูไม่เข้าไปแนะนำจนเด็กรู้สึกขาดอิสระและถูกควบคุมสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กคิดวิธีเล่นหรือวิธีการทำกาารใช้วัสดุอุปกรณ์ประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ขึ้น ส่วนกิจกรรมที่ต้องเตรียมอุปกรณ์และของเล่นที่เหมาะสมแต่ละกิจกรรม ซึ่งครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ กิจกรรมศิลปะ การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ การสอนร้องเพลง เกมการเล่น การเล่านิทาน และการขีดหุ่น ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและการแก้ปัญหามาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟังแล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็นเพื่อฝึกการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.7 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กรวมทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความปลอดภัยในการเล่นและการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

พบว่าด้านที่ครูอนุบาลมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นให้แก่เด็กที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน คือ ครูฝึกให้เด็กพูดคำสุภาพ เช่นคำ ครับ ค่ะ ฯลฯ และคำที่ควรใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น สวัสดี ขอโทษ ขอขอบคุณ ขอโทษ ฯลฯ พร้อมทั้งซักถามให้เด็กได้ตอบ รองลงมาได้แก่ ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น คือครูคอยดูแลเด็กๆ ขณะเล่นเครื่องเล่นสนามเมื่อพบว่าเด็กเล่นไม่ถูกวิธีหรืออาจเกิดอันตรายจากการเล่น ครูจะเข้าไป

ตกเต็อนและแนะนำวิธีเล่น มารยาทในการเล่นแก่เด็กอีกครั้ง พร้อมทั้งดูแลให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี และมีมารยาทในการเล่นรู้จักรอคอยผลัดเปลี่ยนกันเล่น และโดยเฉลี่ยครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเมื่อนำค่าเฉลี่ยของด้านต่างๆ ที่อยู่ในระดับมากมาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือครูแสดงความพอใจด้วยการยิ้ม หรือการพูดชมเชยเด็กที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ชักชวนเพื่อนมาเล่นด้วย หรือช่วยเหลือเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บจากการเล่น เช่น หกล้ม ฯลฯ รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัยเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ กล่าวคือครูสนทนากับเด็ก (อาจใช้อุปกรณ์ประกอบการสนทนา เช่น หุ่นมือ ฯลฯ) เกี่ยวกับระเบียบของห้องเรียน เช่น เมื่อลุกจากเก้าอี้ควรเลื่อนเก็บเก้าอี้ตะเกียงกิจกรรมก่อนได้รับอนุญาตจากครู ลำดับต่อมา คือ ด้านความรับผิดชอบ คือ ครูสนทนากับเด็กยกย่องชมเชยเด็กที่มีความรับผิดชอบ เช่น เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวได้เองและถูกต้องตามที่ที่จัดให้ เล่นแล้วเก็บของเล่น ทากิจกรรมได้สำเร็จโดยไม่ละทิ้ง ฯลฯ เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ปฏิบัติตาม ลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา คือ ครูแสดงความพอใจ ชมเชยเด็กที่คิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เอง เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ปฏิบัติตาม

เมื่อพิจารณาวิธีการที่ครูอนุบาลสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กที่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากรวมทั้ง 6 ด้านแล้วจะพบว่า เป็นกิจกรรมประเภทที่ครูไม่ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์เลย ใช้เพียงภาษาท่าทางได้แก่ การฝึกให้เด็กพูดคำสุภาพ การดูแลตกเต็อนและแนะนำวิธีเล่น การแสดงความพอใจหรือการชมเชย และการสนทนาทั้งสิ้น ไม่มีกิจกรรมที่ครูอนุบาลต้องเตรียมอุปกรณ์และสื่อเลย

ส่วนการสร้างเสริมของครูอนุบาลที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ครูฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบโดยจัดเวลาให้เด็กปฏิบัติ เช่น รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง จัดโต๊ะอาหาร (วางซ้อนส้อม แก้วน้ำตามจำนวนเด็กในชั้นเรียน) หรือหน้าที่อื่นๆ ตามความสามารถที่เด็กจะทำได้ ให้เด็กเลือกงานตามความพอใจ รองลงมาได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัยเคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และการมีวาจาไพเราะอ่อนหวานจากกิจกรรมเดียวกันคือ ครูนำข่าวและภาพจากหนังสือพิมพ์

หรือหนังสืออื่นๆ หรือเหตุการณ์เกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการเล่นนั้นๆ มาอ่านหรือเล่าให้เด็กฯ ฟัง แล้วสนทนากับเด็กซักถามให้เด็กแสดงความคิดเห็น และชักชวนให้เด็กปฏิบัติ ส่วนกิจกรรมที่อยู่ในระดับน้อยอันดับต่อมาคือ ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่นได้แก่ กิจกรรมครู เชิดหุ่นจากหนังสือนิทานหรือเรื่องที่ครูแต่งขึ้น เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในการเล่น แล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวที่เชิดหุ่นและครูแนะนำให้เด็กรู้จักระมัดระวังขณะเล่น

3. การเปรียบเทียบการสร้างเสริมของครูอนุบาลในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กจาแนกตามระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอน

3.1 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล โดยเปรียบเทียบระหว่างครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี จากผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3.2 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยกับครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้เช่นกัน

3.3 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล โดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป จากผลการวิจัยพบว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ และด้านความรับผิดชอบ และแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น

และด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา แต่จะมีเพียงด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน เท่านั้นที่ใหม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันจะมีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาลแตกต่างกัน โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปี ขึ้นไปมีการสร้างเสริมมากกว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ครูอนุบาลมีต่อคำถามต่อไปนี้

1. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของท่านหรือไม่ เพราะอะไร

กลุ่มที่มีปัญหาได้เสนอปัญหา โดยเรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปหาความถี่น้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

ครูอนุบาลมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กดังนี้คือ ครูอนุบาลไม่สามารถจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กได้ เนื่องจากทางโรงเรียนมีนโยบายเน้นด้านวิชาการให้เด็กอ่าน-เขียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เพื่อเตรียมเด็กในการสอบเข้าเรียนระดับประถมในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเล่นแก่เด็กได้ เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่กับการเตรียมการสอนด้านวิชาการ ปัญหาต่อมาคือ สภาพห้องเรียนและบริเวณสนามเด็กเล่นมีเนื้อที่น้อยไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก ซึ่งบางโรงเรียนมีเด็กจำนวนมากครูดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง ประกอบกับเด็กบางคนได้รับการอบรมจากที่บ้านไม่ดี ทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเอง ขาดระเบียบ ก้าวร้าว ฯลฯ อีกทั้งผู้ปกครองบางท่านไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กทำให้เด็กเกิดความสับสน เช่น ครูสอนให้เด็กรู้จักการรอคอย แต่ผู้ปกครองกลับส่งเสริมให้ลูกแข่งคิว เป็นต้น

กลุ่มที่ไม่มีปัญหาได้เสนอเหตุผลที่ไม่เกิดปัญหา โดยเรียงลำดับเหตุผลจากความถี่มากที่สุดไปหาความถี่น้อยที่สุดดังต่อไปนี้

ครูอนุบาลที่ไม่ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่ดีแก่เด็ก เพราะทางโรงเรียนและผู้บริหารเห็นความสำคัญและเข้าใจถึงความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ว่าควรเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทัศนคติและนิสัยด้วยการเล่นและการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม รู้จักควบคุมอารมณ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ได้ นอกจากนั้นบางโรงเรียนยังได้เชิญนักวิชาการทางด้านนี้มาให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การจัดชั้นเรียน หรือส่งครูไปอบรมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ การศึกษาระดับนี้ ครูอนุบาลกลุ่มนี้จึงมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก เช่น สนทนากับเด็กก่อนอนุญาตให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนขณะเล่น ความรับผิดชอบที่เด็กควรรู้หน้าที่ของตนเอง เช่น เล่นแล้วต้องเก็บของเล่นเข้าที่ ฯลฯ อีกทั้งโรงเรียนมีอุปกรณ์ ของเล่น จำนวนมากเพียงพอและมีบริเวณที่บริเวณที่กว้างขวาง จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก

2. ปัญหาเด็กอนุบาลรังแกกันส่วนหนึ่ง เนื่องจากแย่งหรือหวงของเล่น ท่านคิดว่าปัญหานี้เกิดจากปริมาณของเล่นและเครื่องเล่นที่จัดให้แก่เด็กมีจำนวนน้อยเกินไปหรือเกิดจากการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอ

จากปัญหานี้ครูอนุบาลมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 มีความเห็นว่าเกิดจากปัญหาของเล่นไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กเป็นของเล่นที่เด็กชอบเล่นหรือของเล่นชิ้นใหม่ เด็กจึงแย่งกันจนบางครั้งอาจถึงขั้นรังแกหรือทะเลาะกัน

กลุ่มที่ 2 มีความเห็นว่า เกิดจากการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอและส่วนหนึ่งเห็นว่าเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กที่รักและตามใจเด็กจึงทำให้เด็กอยากได้อะไรจะต้องยื้อแย่งหรือหวงของเล่นจน

ทำให้เด็กรังแกกัน ซึ่งครูอนุบาลได้เสนอแนวทางการแก้ไขว่า ครูกับผู้ปกครองจะร่วมมือกันในการอบรมสั่งสอนให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่น

กลุ่มที่ 3 มีความเห็นว่าเกิดจากทั้งปริมาณของเล่นน้อยเกินไปและเกิดจากการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอ ซึ่งจะต้องแก้ไขทั้ง 2 สาเหตุ กล่าวคือจะต้องเพิ่มจำนวนของเล่น และเครื่องเล่นให้มากขึ้นได้สัดส่วนกับจำนวนเด็กและครู จะต้องจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง

เสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก ซึ่งเด็กที่ได้เล่นหรือทำกิจกรรมแล้วจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี เช่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรับผิดชอบ เล่นแล้วเก็บ ฯลฯ

3. เพื่อให้การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลประสบผลสำเร็จ ท่านคิดว่าครูอนุบาลควรมีวิธีการปลูกฝังให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นได้อย่างไร

ครูอนุบาลได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่น ดังต่อไปนี้

1. ครูสนทนากับเด็กเพื่อตกลงเกี่ยวกับระเบียบและกติกาที่ควรปฏิบัติในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยในการเล่นที่ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบ การรักษาความปลอดภัยในการเล่น ฯลฯ

2. ครูคอยดูแลและสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนขณะเล่น เมื่อพบว่าเกิดปัญหาครูจะเข้าไปชักถามสาเหตุและแก้ปัญหาโดยวิธีเหตุการณ์นั้นๆ อบรมสั่งสอนชี้แจงให้เด็กเข้าใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี

3. ครูจะแสดงความพอใจ ชมเชยหรือมอบรางวัลเล็กน้อยให้แก่เด็กที่มีพฤติกรรมที่ดีในขณะที่เล่นหรือทำกิจกรรม เช่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ มีความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อเป็นกำลังใจ

4. ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เช่น มีวาจาไพเราะ อ่อนหวาน มีความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้เด็กถือเป็นแบบอย่างและนำไปปฏิบัติตาม

5. ครูแสดงความรักและเอาใจใส่ต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้เด็กรัก เชื่อฟัง และปฏิบัติตามอันจะทำให้ห่างไกลจากการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก

6. ในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี ครูจะต้องเป็นอดทนที่จะต้องพูดซ้ำหลายครั้ง หลายหนเพื่อให้เด็กจดจำและปฏิบัติตามได้จนเป็นนิสัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ ความรับผิดชอบ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความปลอดภัยในการเล่น การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า วิธีการที่ครูอนุบาลใช้กันมาก ในการอบรมสั่งสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเล่นทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมุ่งเน้นให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ คือ การใช้ภาษาท่าทาง ได้แก่ การแสดงความพอใจ และการพูดชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นตรงตามจุดมุ่งหมายที่ครูตั้งไว้ การสนทนากับเด็กก่อนอนุญาตให้เด็กเล่น เพื่อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของเด็กขณะเล่น และการดูแลและสังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะเล่น ทั้ง 3 วิธีนี้เป็นวิธีการที่ครูอนุบาลใช้มากเป็นอันดับ 1-3 ในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งวิธีการทั้ง 3 นี้จะเห็นว่า ครูไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ประกอบเลยใช้เพียงภาษาท่าทางเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญแก้ว บินทอง (2525 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรม ทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลงานวิจัยของ มงคลศรี แก้วปู่วัต (2527 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษา และงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 170-171) เรื่องการศึกษาสภาพการอบรมเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็ก ซึ่งพบว่าครูจะเป็นผู้บรรยายและริเริ่มกิจกรรมต่างๆ โดยมีนักเรียน

แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อคำสั่งหรือคำถามของครูเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมการเล่านิทาน การสอนร้องเพลง การสอนท่องคำคล้องจอง การจัดเกมการเล่น กิจกรรมศิลปะต่างๆ การจัดมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ การจัดเกมการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ครูต้องเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งครูอนุบาลก็ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน แต่ยังมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3 วิธีการข้างต้น ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ครูนำข่าวหรือเหตุการณ์ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ต้องการสร้างเสริมให้แก่เด็กมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟังและการเชิดหุ่น

ประภาพรรณ สุวรรณศุข (2526 : 25-34) กล่าวถึงความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลจากการบอกเล่าว่าเป็นการเรียนรู้ทางอ้อมจากการบอกเล่าของบุคคลอื่น เช่น ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ หรือการบอกเล่าจากหนังสือ อมาโต ไชเกรอ และอิมานส์ (Amato, Ziegler and Emans, 1973) ศึกษาพบว่าการที่เด็กได้รับการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ นั้นช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ดีด้วย สำหรับ ไมเคิล (Mischel, 1970) พบว่าสิ่งที่เด็กได้รับจากการบอกเล่ายังสามารถช่วยให้เด็กได้พัฒนาบทบาททางเพศที่เหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้จากการบอกเล่านั้นเด็กจะสร้างภาพพจน์ขึ้นในสมองของตน เพราะบางครั้งครูไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงได้ครูก็อาจเลือกใช้วิธีการบอกเล่าด้วยการนำข่าวและภาพจากหนังสือหรือเหตุการณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ต้องการสร้างเสริมมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟังเพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นต่อไป

ส่วนกิจกรรมที่ครูอนุบาลไม่ค่อยจัดให้แก่เด็กคือ กิจกรรมเล่นน้ำและกิจกรรมฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบโดยจัดเวรให้เด็กปฏิบัติ เช่น รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์ ฯลฯ ครูอนุบาลจะให้เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติว่า กิจกรรมเล่นน้ำเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเปียก ซึ่งจะทำให้เด็กเป็นหวัดหรือทำให้พื้นห้องเลอะเทอะสกปรกเพราะเด็กเทน้ำลงพื้น ซึ่งความจริงแล้วกิจกรรมเล่นน้ำมีคุณค่าและสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่ดีให้แก่เด็กได้มากที่สุด ราตี ทองสวัสดิ์ (2526 : 382-383) กล่าวถึงคุณค่าทางการศึกษาของการเล่นน้ำว่า ทำให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับปริมาตร

เรียนรู้ธรรมชาติของน้ำว่าเป็นของเหลวจะมีรูปร่างตามภาชนะที่บรรจุอยู่ หากเด็กเล่นเป็นกลุ่มจะช่วยพัฒนาภาษา อารมณ์ สังคม ส่วนลักษณะนิสัยที่ได้จากการเล่นน้ำได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกติกา ครูอาจตกลงกับเด็กไว้ว่า เมื่อจะเล่นน้ำจะต้องใส่เสื้อพลาสติก เพื่อป้องกันเสื้อผ้าเปียกน้ำ ขณะเล่นจะต้องไม่เอาน้ำมาสาดกันเล่น เด็กจะต้องปฏิบัติตามซึ่งทำให้เด็กเป็นผู้มีระเบียบวินัยไปด้วย หรือหากเล่นเป็นกลุ่มเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความอดทน และฝึกความรับผิดชอบของเด็ก คือเมื่อเล่นเสร็จต้องเก็บของเล่นเข้าที่ทุกครั้ง จะทำให้เด็กได้ลักษณะนิสัยนี้ด้วย

ส่วนกิจกรรมฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบโดยจัดเวลาให้เด็กปฏิบัติ จะเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ครูอนุบาลไม่ค่อยจัดให้แก่เด็ก ซึ่งเมื่อดูจากค่าเฉลี่ยพบว่าอยู่ในระดับน้อยเกือบถึงขั้นน้อยที่สุด โดยครูอนุบาลจะให้เหตุผลที่ไม่จัดว่ามีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่น้อยอยู่แล้ว และสาเหตุอีกส่วนหนึ่งมาจากครูอนุบาลเกรงผู้ปกครองตำหนิ ต่อว่าที่ทำงานเด็ก เสียเวลาที่จะจะได้เรียนทางด้านวิชาการ อ่าน เขียน เรียนเลข ซึ่งการมอบหมายโดยจัดเวลาให้เด็กปฏิบัติ นั้น เด็กอาจเคยช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้านทำงานน้อยอยู่แล้ว หรือเด็กที่ไม่เคยทำก็จะได้ทราบว่าการทำงานเหล่านี้มีงานที่ยากเลย อีกทั้งมีเพื่อนๆ ช่วยกันทำหลายคนจะทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานและพอใจที่ได้ทำงาน เกิดความภาคภูมิใจที่ทำประโยชน์ให้แก่ชั้นเรียน ซึ่งการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบโดยจัดเวลาให้เด็กปฏิบัติ นอกจากจะทำให้เด็กได้ลักษณะนิสัยความรับผิดชอบแล้วยังทำให้เด็กเป็นคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตากรุณาและเป็นคนที่ระเบียบวินัยอีกด้วย

2. การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล จำแนกตามระดับการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอน

2.1 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และครูอนุบาลที่มีระดับ การศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในทุกลักษณะนิสัย และจากค่าเฉลี่ยการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการ

เล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ การมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน การรักษาความปลอดภัยในการเล่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ และการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาตามลำดับ ซึ่ง เมื่อดูจากสถานภาพของครูอนุบาล ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีวุฒิทางการศึกษา ตั้งแต่ ม.ศ.3 ม.ศ.5 ม.ศ.6 และอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.66 ซึ่งเป็นครูที่ไม่ได้ศึกษาทางด้านการศึกษาวชิรครู และอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้มีวุฒิ บ.กศ.ต้นหรือ พ.กศ. และ บ.กศ.สูง หรือ พ.ม. คิดเป็นร้อยละ 28.17 ซึ่งครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีนี้พบว่า ครูอนุบาล มากกว่าครึ่งหนึ่ง กำลังศึกษา

ต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดและวิทยาลัยครู อีกทั้งทางโรงเรียนที่ครูอนุบาลสอนอยู่ ได้ส่งครูเข้ารับการอบรมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาระดับนี้อย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ชมรมไทย-อิสราเอล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ ฯลฯ ซึ่งได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เช่น การอบรมในหัวข้อดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะ การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัย เทคนิคการเล่านิทาน ศิลปะสื่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล ฯลฯ ซึ่งครูอนุบาลจะได้รับความรู้จากการอบรมจนสามารถจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กได้ในระดับมากใกล้เคียงกับครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี แต่ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นววรรณ มายะการ (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่องบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเปรียบเทียบครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีแล้วพบว่ามีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทุกค่านิยม

2.2 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยการสร้างเสริมของครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการสร้างเสริมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของซิลเวสเตอร์ (Sivester อ้างถึงใน วินัย จันทรหอม 2528 : 29) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติที่มีต่อการพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานด้านพลศึกษา ส่วนใหญ่จะปล่อยให้เด็กเล่นตามลำพัง เพราะไม่มีหลักการและวิธีสอนพลศึกษา ส่วนครูที่ได้ศึกษาวิชาพลศึกษามาโดยตรง จะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษามีความเข้าใจในหลักการและวิธีสอนพลศึกษาได้ดีกว่า

เหตุที่ครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอยู่ในระดับมาก ไม่แตกต่างจากการสร้างเสริมของครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพราะครูส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีอยู่หลายหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน จัดอบรมอยู่เป็นระยะๆ และมีการติดตามผลการอบรม เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดอบรมครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ในโครงการอนุบาล 3 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูอนุบาลใช้เป็นแนวทาง และเป็นคู่มือในการจัดกิจกรรมแก่เด็ก ซึ่งมีการติดตามผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ครูได้รับแจกไปเพื่อรับทราบปัญหาและปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของเอกชนในรูปของสมาคมและชมรมต่างๆ ก็ได้จัดอบรมแก่สมาชิกและครูผู้สนใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้เช่นกัน และครูอนุบาลส่วนหนึ่งก็กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูที่จัดการสอนในสาขานี้ จึงมีผลให้ครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอยู่ในระดับมากไม่แตกต่างกับครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

จากการเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล จำแนกตามระดับการศึกษาโดยเปรียบเทียบครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูอนุบาลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเปรียบเทียบครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กับครูอนุบาลที่ไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ทั้ง 2 เรื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้วิจัย สรุปได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลเป็นการใช้ภาษาท่าทาง เป็นส่วนใหญ่มาก ได้แก่ การสนทนากับเด็ก การตักเตือนและแนะนำ การสังเกตเด็กขณะเล่น การแสดงความพอใจหรือการชมเชยมากกว่ากิจกรรมที่ครูต้องจัดเตรียมอุปกรณ์หรือของเล่น และใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมศิลปะ การเล่นตามมุมหรือศูนย์การเรียนรู้ การสอนร้องเพลง การเล่านิทาน การสอนท่องคำคล้องจอง เกมการเล่น เกมการศึกษา การขีดหุ่น และการนำข่าวมาอ่านหรือเล่าให้เด็กฟัง แสดงว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ที่ครูจัด ซึ่งไม่แตกต่างกันนี้ไม่ได้ใช้เทคนิคการสอนของครูสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง แต่ใช้วิธีการที่ผู้ใหญ่ทั่วๆ ไปสอนเด็กมากกว่า นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสถานภาพของครูอนุบาลผู้ตอบแบบสอบถามแล้วพบว่าครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีเพียง 91 คน คิดเป็นร้อยละ 31.38 ส่วนครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาอื่นมีจำนวนมากถึง 199 คน คิดเป็นร้อยละ 68.62 จึงทำให้การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กออกมาในรูปแบบของการใช้ภาษาท่าทางมากกว่าการจัดกิจกรรมที่ครูต้องเตรียมอุปกรณ์และของเล่นให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ ตามหลักการสอนเด็กอนุบาลนั้นครูอนุบาลจะต้องสานึกอยู่เสมอว่า ควรจัดกิจกรรมการเล่นที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยที่ครูต้องการสร้างเสริมโดยใช้สื่อ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดี โดยไม่รู้สึกรำคาญ ซึ่งครูอนุบาลจะต้องใช้เทคนิคและช่วงเวลาที่ดีต่อ เนื่องอันจะส่งผลช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นให้แก่เด็กรวมถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญาด้วย

อนึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ได้แสดงความเห็นว่า ถ้าครูใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่ดี สนุกสนาน เพลิดเพลินจะทำให้เด็กมีเจตคติที่ดีและรักที่จะทำกิจกรรมนั้นซึ่งทำให้เกิดลักษณะนิสัยที่ดีและอยากทำความดีด้วยตนเองทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมที่เด็กถูกตักเตือน สั่งสอนหรือบังคับให้ทำโดยย่ำแย่จะทำทางเท่านั้น เด็กจะไม่เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและไม่รักที่จะทำ ซึ่งจะเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีโดยเด็กไม่เต็มใจ เด็กที่มีลักษณะนิสัยเช่นนี้มักจะทำความดีต่อหน้าผู้ใหญ่เท่านั้น

2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ครูอนุบาลต้องใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสม กับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งครูอนุบาลที่ศึกษาในสาขาวิชาการศึกษปฐมวัยจะต้องศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเล่น สื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมตลอดจนขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่น ซึ่งต้องใช้เวลาในการฝึกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่เป็นเวลาหลายปีจนเกิดทักษะสามารถจัดกิจกรรมการเล่นได้อย่างเหมาะสมและปรับพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้จนเด็กปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเป็นนิสัย ซึ่งการอบรมครูอนุบาลที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน จัดโดยใช้เวลาในการอบรมเพียงไม่กี่วันนั้น ผู้เข้ารับการอบรมจะไม่สามารถจดจำวิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง และขาดทักษะในการจัดกิจกรรมเนื่องจากการอบรมเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้ฝึกการจัดกิจกรรม

3. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอนุบาลเท่านั้น จึงไม่อาจสรุปได้ว่าครูที่มีระดับการศึกษา และสาขาวิชาต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างกันในการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมด้านอื่นๆ ให้แก่เด็กอนุบาลด้วย

2.3 การเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป

ผลการเปรียบเทียบการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี และครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป พบว่าแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 และ .05 โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมมากกว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาที่กำหนดไว้ และด้านความรับผิดชอบ และแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมมากกว่าในด้าน การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการรักษาความปลอดภัยในการเล่น และพบว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี กับครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยมีการสร้างเสริมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่ามีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .01 โดยครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 ปีขึ้นไป มีการสร้างเสริมมากกว่าครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นววรรณ ภาวะการ (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่องบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเอง ในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เปรียบเทียบครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 9 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่า มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 9 ปี ซึ่งเมื่อผู้วิจัยดูข้อมูลส่วนตัวของครูอนุบาล ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับอนุบาล 6-10 ปี มีจำนวนร้อยละ 26.90 และครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 36.55 จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการ

สอนมานาน ได้รับความอบรมจากหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนคนละหลายครั้ง จึงมีความชำนาญในการอบรมสั่งสอน ซึ่งประเด็นที่ อูปรมัย (2526 : 266) กล่าวว่า ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์ในการอบรมดูแลเด็ก จะตระหนักว่านอกจากจะมีหน้าที่จัดเตรียมกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กแล้ว ยังมีหน้าที่จะต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดในขณะที่ให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรม ก่อนเด็กปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีการชี้แจงกติกาหรือวิธีการให้เข้าใจตรงกันก่อน นอกจากนั้นครูอนุบาลต้องหมั่นตรวจตราสิ่งที่เด็กเอาติดตัวมาจากบ้าน เพื่อจะได้ดูว่าเด็กนำเอาสิ่งใดที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเกิดอันตรายแก่เพื่อนหรือตนเองได้ จะได้ป้องกันเสียก่อนที่จะเกิดอันตรายแก่เด็ก เพราะเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ครูมองข้าม อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือปัญหาต่างๆ ได้เสมอและสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผุสดี กุญอินทร์ (2526 : 45-46) ที่กล่าวว่า ครูอนุบาลต้องมีเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งกิจกรรมการเล่นนั้นสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นนิสัยได้

สรุปได้ว่า ครูที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ขาดเทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และมีประสบการณ์ในการสอนน้อยมักประสบปัญหาในการอบรมดูแลเด็กมากกว่าครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนมานาน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ครูอนุบาลได้เสนอปัญหาดังนี้

โรงเรียนมัธยมบายนเน้นด้านวิชาการให้อ่าน เขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กได้ เพราะไม่มีเวลาเนื่องจากต้องใช้เวลา ส่วนใหญ่กับการเตรียมการสอนด้านวิชาการ ซึ่งการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทยไม่ถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ แนวทางการให้การศึกษอบรมเด็กเน้นการเตรียมเด็ก

ให้พร้อมเพื่อการเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป ความรู้ต่างๆ จะสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมต่างๆ แล้วแต่จุดมุ่งหมายของแต่ละประสบการณ์ เกณฑ์ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กอนุบาล และแนวการจัดกิจกรรมของครู ตลอดจนความมุ่งหมายประสบการณ์และการประเมินผล ที่รวมอยู่ในแนวการจัดประสบการณ์ ซึ่งมีความหมายเดียวกับหลักสูตร (มุสตี กุฎอินทร์ 2526 : 56) จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวดี บุญเชื้อ และ คณะ (2523 : 32-40) เรื่องการทดลองสอนชั้นอนุบาลที่พบว่า เด็กจะเรียนอ่าน-เขียนจากชั้นอนุบาลหรือไม่ก็ตาม เมื่อขึ้นไปเรียนในชั้นประถมศึกษาก็สามารถเรียนทันกัน ซึ่ง ราตี ทองสวัสดิ์ (2523 : 27) ให้ความคิดเห็นว่า ถ้าเช่นนั้นการบังคับให้เด็กเรียนอ่าน-เขียนก่อนระดับประถมศึกษาจะได้ประโยชน์คุ้มกับเวลาที่เสียไปหรือเพราะการจัดสอนอ่านเขียนให้แก่เด็กวัยนี้จะทำได้ด้วยความยากลำบากเพราะทั้งมือและตายังไม่พร้อม การบังคับให้ทำย่อมจะทำได้แต่ก็ด้วยความจำ มิใช่ด้วยความเข้าใจ และ ประสพศรี อึ้งถาวร (2526 : 274) ซึ่งกล่าวว่าการเล่นและของเล่นเป็นเรื่องสำคัญ การเล่นที่ดีจะช่วยในการพัฒนาสติปัญญาเด็กได้อย่างมาก เด็กอนุบาลเป็นกลุ่มที่ไม่ควรเร่งในการเรียนอย่างจริงจัง แต่ควรจะให้การเรียนรู้ที่สอดแทรกอยู่ในการเล่นแบบต่างๆ มากกว่า ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรเลือกโรงเรียนอนุบาลที่ไม่เร่งเด็กมากเกินไป บ่อยๆ ให้เด็กได้เรียนไปด้วยเล่นไปด้วย และพยายามส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ตามพัฒนาการของเด็กจะดีกว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับนี้ให้ถ่องแท้และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่ง ราตี ทองสวัสดิ์ (2526 : 361) กล่าวถึง ความสำคัญของการเล่นต่อการฝึกลักษณะนิสัยว่า การเล่นไม่ได้ก่อให้เกิดความสนุกสนานและความพอใจเท่านั้น แต่เป็นการสร้างประสบการณ์ทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักสิ่งแวดล้อมดีขึ้น นอกจากนี้การเล่นยังจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ ซึ่งเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวได้ด้วย บลูม (Bloom อ้างถึงใน มุสตี กุฎอินทร์ 2526 : 44) กล่าวว่า การศึกษาของเด็กในช่วงนี้เด็กจะพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้มากที่สุด ฉะนั้นถ้าได้มีการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กในช่วงนี้จะมีผลต่อพัฒนาการในระยะต่อไปเป็นอย่างมาก

ส่วนปัญหาสภาพห้องเรียนคับแคบบริเวณสนามเด็กเล่นมีเนื้อที่น้อย และจำนวนนักเรียนมาก ทำให้ครูดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง เป็นเรื่องที่ทางโรงเรียนและครูจะต้องร่วมมือกันแก้ไข กล่าวคืออาจเชิญนักการศึกษาด้านการศึกษายุทธวิธีมาให้ความแนะและให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนและสนามเด็กเล่น การจัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่เหมาะสมกับสภาพชั้นเรียนและสนามเด็กเล่น ทางโรงเรียนส่งครูไปอบรมกับหน่วยงานที่จัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับนี้ เพื่อจะได้นำมาแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป ส่วนปัญหาผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก ครูกับผู้ปกครองจะต้องร่วมกันแก้ปัญหา กล่าวคือครูจะต้องประสานสัมพันธ์กับทางผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจและให้ความร่วมมือในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก โดยการพบปะพูดคุย จดหมายติดต่อกับผู้ปกครองของความร่วมมือในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กร่วมกัน เป็นต้น

3.2 ปัญหาเด็กอนุบาลรังแกกันส่วนหนึ่ง เนื่องจากแย่งหรือหวงของเล่น ท่านคิดว่าปัญหานี้เกิดจากปริมาณของเล่นและเครื่องเล่นที่จัดให้แก่เด็กมีจำนวนน้อยเกินไปหรือเกิดจากการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอ

จากปัญหานี้ครูอนุบาลมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. เกิดจากปัญหาของเล่นและเครื่องเล่นที่จัดให้แก่เด็กมีจำนวนน้อยเกินไป

2. เกิดจากการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอ

3. เกิดจากทั้ง 2 ปัญหาข้างต้นรวมกันคือ เกิดจากปริมาณของเล่นและเครื่องเล่นที่จัดให้แก่เด็กมีจำนวนน้อยเกินไป และการอบรมสั่งสอนและการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ที่ครูอนุบาลจัดให้แก่เด็กไม่สม่ำเสมอ

วรสุดา บุญยิวโรจน์ และคณะ (2527 : 15) กล่าวถึงการสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็กอนุบาลว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตนเอง เด็กจะเริ่มมีความสัมพันธ์กับบุคคลนอกบ้าน

มากขึ้นนับตั้งแต่เพื่อนบ้านเครือญาติ เพื่อนเล่นที่บ้านและที่โรงเรียนตลอดจนครู สังคม
 ใหม่ของ เด็กจะกว้างขึ้นซึ่งการที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วจึงมัก
 พบเห็นปัญหาของเด็กในระยะแรกๆ กล่าวคือ ปัญหาทางอารมณ์และสังคม เด็กจะ
 แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น เจ็บเฉย หรือก้าวร้าว เป็นต้น ด้านอารมณ์ของ
 เด็กวัยนี้ไม่มีความอดทน ขาดเหตุผล โกรธก็ร้องไห้ ตีจกั้หัวเราะ ถูกขัดใจก็จะไม่
 พอใจ ต้องการกำลังใจ เช่น การยกย่องชมเชยส่วนทางด้านสังคมนั้น เนื่องจาก
 เป็นวัยที่เพิ่งจากบ้านสู่โลกภายนอกจึงไม่เข้าใจการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มักจะชอบเล่นหรือ
 ทำงานคนเดียวโดยยึดตนเองเป็นสำคัญ

ในการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมของเด็กวัยนี้ครูอนุบาลจะ
 ต้องฝึกให้เด็ก รู้จักอดทน มีระเบียบวินัย มีเหตุผลไม่เอาแต่ใจตนเอง มีจิตใจ
 ง่าย เบิกบาน โดยจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่น่าอาศัย และเป็นกันเอง
 กับเด็ก ฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่น อยู่ร่วมทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้
 จัดกิจกรรมเล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ สอนให้รู้จักการให้อภัย ำให้รู้จักการให้
 และการรับ การเป็นผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนสอนให้รู้จักเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น ซึ่ง
 สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างถูกต้องมากขึ้น เด็กจะ
 เรียนรู้ว่าพฤติกรรมมาดสังคมไม่ยอมรับจากการสังเกตการชี้แนะและการสั่งสอนอบรม
 ของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดหรือครูอาจารย์

ราตี ทองสวัสดิ์ (2526 : 363-364) ชี้แจงสาเหตุที่ทำให้
 เด็กมีความแตกต่างกันทางด้านลักษณะนิสัยว่าเกิดจากปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับ
 สิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งเป็นสถานที่ที่แปลกไปจากบ้าน ผู้คนที่แวดล้อมก็แตกต่างกันด้วย
 ทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้ เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง เด็กจำนวนหนึ่งจะปรับตัวได้สามารถ
 เข้ากับเพื่อนได้อย่างดี มีความสุขที่จะได้ทำกิจกรรมที่โรงเรียน แต่เด็กอีกจำนวนหนึ่ง
 ยังเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพราะชอบรังแกเพื่อน แย่งของเพื่อน ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง
 ของห้องเรียน ซึ่งเด็กกลุ่มหลังนี้ถ้าศึกษาให้ดีแล้วจะพบว่ามีส่วนสาเหตุใหญ่ 3 ประการ
 คือ

1. ความบกพร่องแต่กำเนิด ทำให้มีปัญหาด้านลักษณะนิสัย เช่น ปัญหาความพิการแต่กำเนิดก่อให้เกิดมีบมด้อยในความพิการ เด็กประเภทนี้มักเงิบขริมเก็บตัว ไม่มีความมั่นใจในตนเอง หรือในทางตรงกันข้ามอาจเป็นคนก้าวร้าวได้เช่นกัน

2. ปัญหาความเจ็บป่วย บางรายไม่ยอมพูดเลย เมื่อดูแลสุขภาพพบว่าเคยใช้สูงถึงขั้นชักมาก่อนจึงไม่พูดเลย บางรายไม่ร่าเริง หงุดหงิด ทำให้มีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ครได้

3. ปัญหาจากสภาพแวดล้อม สภาพที่อยู่อาศัยการเลี้ยงดู และค่านิยมบางประการ เช่น เด็กที่มาจากบ้านที่ได้รับการเอาใจใส่มากเกินไป เด็กจะเรียนรู้แต่เป็นผู้รับช่วยเหลือตนเองไม่ครได้ เมื่อพบปัญหาที่แก้ไม่ได้ บางรายผู้ปกครองวางระเบียบให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมากมายที่บ้าน เด็กพวกนี้เมื่อมาถึงโรงเรียนบางคนจะเป็นเด็กชน ส่วนเด็กที่มาจากบ้านที่ครอบครัวแตกแยกเด็กที่ถูกทอดทิ้ง พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่เด็กหรือเด็กที่อยู่ในความดูแลของผู้อื่นที่รับเลี้ยงด้วยความจำใจ เด็กประเภทนี้หากไม่ห้อยเหงาก็จะเป็นคนก้าวร้าว

ด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้ทำให้เด็กที่เข้าโรงเรียนอนุบาลมีปัญหาต่างๆ กัน ซึ่งเป็นผลให้ลักษณะนิสัยของแต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย เช่น เด็กบางคนรังแกกัน เนื่องมาจากการแย่งหรือหวงของเล่น เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้จัดการศึกษาระดับนี้จะต้องเข้าใจและแก้ไข ซึ่งโดยทั่วไปธรรมชาติของคนย่อมชอบบ้ว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอนอย่างสุภาพนุ่มนวลมากกว่าการบังคับและลงโทษ เด็กก็เช่นเดียวกัน การจะแก้ลักษณะนิสัยให้ได้ผลดีก็น่าจะได้จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วปรับตัวเสียใหม่กิจกรรมที่จะฝึกลักษณะนิสัยได้ดีก็จะต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบทำซึ่งก็ได้แก่ การเล่นนั่นเอง เพราะปกติเด็กจะไม่ชอบอยู่นิ่งแต่จะเล่นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นนักการศึกษาจึงถือเอาการเล่นเป็นกิจกรรมฝึกนิสัยอย่างหนึ่ง การจะใช้กิจกรรมการเล่นฝึกลักษณะนิสัยนั้นครูจะต้องเข้าใจลักษณะการเล่นของเด็กแต่ละวัยด้วย และจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งจะต้องศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ในระดับนี้เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนิสัยในการเล่นที่ดี

การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นต้องอาศัย การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ติดเป็นนิสัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเล่นให้แก่เด็กอนุบาล จึงควรสอดแทรกลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เข้าไปด้วย ดูแลให้เด็กปฏิบัติจนเคยชินและ ตักเตือนหรือหาวิธีแก้ไขโดยทันที เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะลักษณะนิสัย ที่ดีนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยการเฝ้าหรือการฝึกเพียงครั้งเดียว

3.3 เพื่อให้การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้ แก่เด็กของครูอนุบาลประสบผลสำเร็จ ท่านคิดว่าครูอนุบาลควรมีวิธีการปลูกฝังให้เด็ก เกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นได้อย่างไร

ครูอนุบาลได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยที่ดี ในการเล่นดังนี้คือสนทนากับเด็กเพื่อตกลง เกี่ยวกับระเบียบและกติกาในการเล่นครู คอยดูแลเด็กขณะ เล่น แสดงความพอใจและชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีในการเล่น ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ให้ความรักและเอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ใจเย็น มีความอดทนในการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กจดจำและปฏิบัติตามเป็นนิสัย

เรื่องนี้ พุสดี กุญชรินทร์ (2526 : 45-47) ได้เสนอหลักในการ สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กจะต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อจะ ได้จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็ก

2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีต้องอาศัยการปฏิบัติอย่าง สม่ำเสมอเพื่อให้ติดเป็นนิสัย ครูต้องช่วยหาให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนและกระทำอย่าง สม่ำเสมอดูแลให้ปฏิบัติจนเคยชิน และตักเตือนหรือหาวิธีแก้ไขโดยทันที เมื่อเด็กมี พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็กเป็นจุดมุ่ง หมายที่สำคัญของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นในการจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่เด็กอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมมาให้เด็กในทุกๆ ด้าน การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ ดีจึงผสมผสานอยู่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลา

4. การวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ใกล้ชิด ความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ความต้องการของเด็ก และปัญหาพิเศษของเด็กบางคน เช่น เด็กที่มีปัญหาทางสายตา ร่างกายผิดปกติในบางส่วน สมองพัฒนาช้ากว่าปกติ เชื่องซึม ก้าวร้าว รังแกเพื่อน ลังขโมย เป็นต้น ในการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กจึงต้องพิจารณาปรับกิจกรรมให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาเด็ก สำหรับเด็กที่มีปัญหาพิเศษซึ่งอาจมีสาเหตุจากตัวเด็กเอง หรือจากสิ่งแวดล้อมจะต้องหาวิธีที่เหมาะสมในการช่วยเหลือเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อสังคมที่เด็กใกล้ชิด และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

5. ความสำเร็จในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็กอนุบาลอยู่ที่บทบาทและความร่วมมือของครูและผู้ปกครอง ครูและผู้ปกครองต้องมีความเข้าใจเด็กให้เด็กได้แสดงออกอย่างเสรีตามสมควร และมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีโดยจะต้องให้กำลังใจเด็ก ยกย่องชมเชยเด็กเมื่อเด็กแสดงออกซึ่งลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และจะต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน และติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยและแก้ไขปัญหาที่เกิดกับเด็ก ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเด็กเป็นอย่างดี

กาแลมมอส (Galambos อ้างถึงในวรสุดา บุญยไวโรจน์ และคณะ 2527 : 14) กล่าวว่า ครูอนุบาลควรจะมีเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกลักษณะที่ไม่เคร่งเครียด เป็นผู้มีความอดทน เข้มแข็ง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้มีความสามารถให้ความอบอุ่นแก่เด็กได้ มีความสุภาพสนับสุนนส่งเสริมการทํากิจกรรมของเด็ก แต่ในขณะที่เดียวกันก็ควรรู้จักวางกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมแก่เด็ก บุคลิกภาพของครูสำหรับเด็กวัยนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อสังคม ภายนอกที่เด็กเริ่มสัมผัส โรงเรียนที่มีครูที่เหมาะสมกับเด็กจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีให้กับเด็ก ทําให้เด็กรักโรงเรียน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาลประสบผลสำเร็จ ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญและเข้าใจความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่เน้นความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้อยู่แล้วเมื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา อีกทั้งเด็กวัย 3-6 ปี เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่เด็กพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้มากที่สุด การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กในวัยนี้จะมีผลต่อพัฒนาการในระยะต่อไปของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีแก่เด็ก จะมีผลดีต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมโดยรวมทำให้เด็กเข้าใจตนเองและสังคมที่เด็กอยู่มีทัศนคติที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ เป็นคนมีระเบียบวินัย ฯลฯ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูอนุบาลและผู้ปกครอง

ครูและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก ครูและผู้ปกครองจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน และมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก โดยจะต้องเน้นในเรื่องของการฝึกปฏิบัติและความต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กอนุบาล เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูอนุบาลเห็นความสำคัญต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการเล่นให้แก่เด็กอนุบาล เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูนำไปปฏิบัติและควรมีการอบรมเป็นระยะพร้อมทั้งการติดตามผลการอบรมเพื่อรับทราบปัญหาและให้ข้อเสนอแนะแก่ครูซึ่งจะเป็นผลให้การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการเล่นที่พึงประสงค์แก่เด็กอนุบาลประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูอนุบาล โดยการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างของวิธีการจัดกิจกรรมการเล่นที่สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กของครูในโรงเรียนอนุบาลแต่ละสังกัด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย